

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

РЕЗЮМЕ

Стаття присвячена дослідженню розвитку регіональних торговельних угод в світовому господарстві на сучасному етапі

Ключові слова: регіональні торговельні угоди, світове господарство, ГАТТ / СОТ

РЕЗЮМЕ

Статья посвящена исследованию развития региональных торговых соглашений в мировом хозяйстве на современном этапе

Ключевые слова: региональные торговые соглашения, мировое хозяйство, ГАТТ/ВТО

SUMMARY

Article is devoted to research of development of regional trade agreements in the world economy

Keywords: regional trade agreements, global economy, the GATT / WTO

ЗАГРОЗИ ТА НАПРЯМИ ПОСИЛЕННЯ ЕНЕРГОБЕЗПЕКИ КРАЇН-НАЙБІЛЬШИХ СПОЖИВАЧІВ ВУГЛЕВОДНОЇ СИРОВИНИ

Мітюшкіна Х.С., ст. викладач кафедри міжнародної економіки МДГУ

Постановка проблеми. На сучасному етапі розвитку світової економіки однією з головних умов економічного розвитку країн є наявність енергетичних ресурсів та ефективність їхнього використання. Рівень енергозалежності часто зумовлений відсутністю диверсифікації джерел постачання енергоносіїв. Нова економічна ситуація викликає необхідність збільшення кількості постачальників паливно-енергетичних ресурсів, раціональне їх використання, пошук альтернативних джерел енергозабезпечення. Відтак, енергетична безпека є однією з важливих складових національної безпеки, необхідною умовою забезпечення сталого розвитку держави. Країни світу, незалежно від рівня розвитку та специфіки виняткову увагу приділяють розробці й впровадженню ефективної енергетичної політики, яка враховуватиме не тільки національні інтереси, а й сприятиме досягненню глобальної енергетичної безпеки.

В роботах провідних вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: М. Земляний, В. Микитенко, М. Гейсць, О. Амоша, Г. Черниченко, Ю. Макогон, А. Шевцов, О. Бикова, В. Богущев, В. Воропай, Ю. Шафраник та інших було приділено достатньо уваги методичним аспектам й підходам щодо оцінки проблеми енергетичної безпеки, аналізу стану енергетики, дослідженню загроз енергетичній безпеці тощо. Світовий досвід формування систем енергетичної безпеки країн було досліджено у працях І. Александрова, Г. Безмельниціної, Н. Байкова, Р. Гринкевича, О. Телєгіної, В. Пісарєва, А. Коєна, І. Томберга, А. Поліщука.

Разом з цим подальших досліджень потребують питання, пов'язані з особливостями функціонування сучасних систем енергетичної безпеки в країнах, що є найбільшими споживачами вуглеводної сировини та їх порівняння, з метою формування пріоритетів загальносвітової енергетичної безпеки в умовах глобалізації. Так, **метою дослідження** є порівняння сучасних систем енергетичної безпеки в країнах-найбільших споживачах енергетичних ресурсів, виявлення загроз й напрямів її посилення.

Результати дослідження. Порівняльний аналіз сучасних систем енергетичної безпеки в окремих країнах потребує визначення поняття „енергетична безпека”. Одним з варіантів є визначення енергетичної безпеки країни як стану її захищеності від загроз, тобто стан, за якого забезпечено: обґрунтоване, достатнє, надійне та технічно безпечне постачання економіки та населення енергоресурсами; неможливість суттєвого внутрішнього і зовнішнього тиску на керівництво держави, чинники якого пов'язані з енергетичною сферою; прийнятний рівень шкідливого впливу на довкілля від виробництва й використання енергії; відсутність соціального напруження в суспільстві (суттєвих конфліктів, страйків, інших соціальних негараздів), пов'язаних з енергетичною сферою. Відповідно загрози енергетичної безпеці країни розділяють на декілька груп: економічні, соціально-політичні, зовнішньоекономічні та зовнішньополітичні, техногенні, природні, управлінські.

На сьогодні в світі сформувалося декілька основних економічних центрів. Серед країн з розвинутою економікою слід визначити США, Європейське співтовариство та Японію. Ці центри виступають ядром формування регіональних енергоринків і є відповідно, найбільшими в світі регіональними імпортерами вуглеводної сировини, хоча окремі країни з них (США, деякі члени ЄС) мають потужну власну ресурсну базу. Безперечним лідером серед країн, що розвиваються є Китай, який демонструє найбільші темпи зростання економіки, виступає одним з ключових експортерів товарів та споживає значні обсяги енергетичних ресурсів, займаючи друге після США місце в світі за цим показником. Виняткова роль у розвитку світового ринку енергетичних ресурсів відводиться організації експортерів нафти ОПЕК. Так, країни члени ОПЕК відносяться до особливої категорії – категорії країн –експортерів енергосировини, тому питання їх енергетичної безпеки має зовсім іншу природу, а отже потребує окремого дослідження.

Енергетична безпека багато в чому залежить від наявності ресурсів й обсягів їх споживання. Сполучені Штати з енергетичної точки зору є унікальною країною, одночасно будучи найбільшим споживачем енергоресурсів й досить значним їх виробником (таблиця 1).

Таблиця 1

Динаміка виробництва й споживання вуглеводної сировини в країнах-найбільших споживачах за 2006-2008рр.

Показник	Нафта, млн. т			Природний газ, млрд. куб. м			Вугілля, млн. т		
	2006	2007	2008	2006	2007	2008	2006	2007	2008
США									
Виробництво	310,2	309,8	305,1	524,0	540,5	582,2	595,1	587,7	596,9
Частка у світі, %	7,9	7,9	7,8	18,2	18,4	19,3	19,6	18,7	18
Споживання	943,8	942,3	884,5	614,1	652,6	657,2	565,7	573,2	565,0
Частка у світі, %	24,2	23,9	22,5	21,6	22,2	21,7	18,6	17,9	17,1
ЄС - 27									
Виробництво	114,6	113,1	105,9	201,3	187,5	190,3	181,8	178,0	171,5
Частка у світі, %	2,7	2,9	2,7	6,9	6,4	6,2	5,9	5,7	5,2
Споживання	721,8	700,2	702,6	488,9	480,9	490,1	317,3	317,4	301,2
Частка у світі, %	18,5	17,8	17,9	17,2	16,4	16,2	10,4	9,9	9,1
Японія									
Споживання	237,5	229,3	221,8	83,7	90,2	93,7	119,1	125,3	128,7
Частка у світі, %	6,1	5,8	5,6	2,9	3,1	3,1	3,9	3,9	3,9
Китай									
Виробництво	183,7	186,7	189,7	58,6	69,2	76,1	1205,1	1282,4	1414,6
Частка у світі, %	4,7	4,8	4,8	2,0	2,3	2,5	39,7	40,1	42,5
Споживання	346,1	362,8	375,7	56,1	69,5	80,7	1215,0	1313,6	1406,3
Частка у світі, %	8,9	9,2	9,6	1,9	2,4	2,7	39,9	41,1	42,6

Головними загрозами енергетичній безпеці США є економічні, зовнішньоекономічні й зовнішньополітичні, які проявляються в незбалансованості виробництва й споживання ресурсів нафти, високому рівні монополізму її постачальників, а відповідно й в критичній

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

залежності від імпорту нафти (близькосхідної). Отже, одним з основних завдань щодо забезпечення енергетичної безпеки країни є подолання залежності від близькосхідної нафти. Аналіз прогнозних даних Міжнародної енергетичної агенції та ВР щодо збільшення нафтовидобутку в країнах - традиційних постачальниках нафти в США показує, що найбільш імовірним кандидатом на збільшення розміру поставок при зниженні залежності від країн Близького Сходу може стати Канада, прогнозований приріст видобутку в якій в 2025 р. у порівнянні з 2007 р. повинен скласти більше 176 млн. т. Північний сусід США претендує на цю роль ще по цілому ряді показників, найважливішими з яких є географічна близькість і історично налагоджені торговельні зв'язки. Підтримуючись тієї самої логіки, іншою перспективною для США країною буде Мексика, де приріст видобутку за той же період прогнозується в розмірі 157 млн. т у рік [1].

Крім вищезазначених на увагу заслуговують ще декілька загроз, серед яких, наприклад, незадовільний стан інфраструктури. Нинішня пропозиція палива обмежується незадовільним розвитком транспортної інфраструктури й нафтоперегінних потужностей. За останні три десятиліття в США не було побудовано жодного нового нафтопереробного заводу. Обсяги резервних нафтопереробних потужностей скорочуються, також скорочуються резервні потужності танкерного флоту, що грають важливу роль при транспортуванні нафти з-за кордону.

Низька якість правової бази також негативно впливає на стан енергобезпеки. Національні нафтові компанії контролюють 58% світових нафтових і газових запасів. Згідно законодавству багатьох нафтовидобувних країн, значні пакети акцій нафтовидобувних компаній повинні бути у власності або контролюватися національним урядом. Таке положення призводить до того, що багатомільярдні доларові інвестиції в нафтові компанії в забезпечених нафтою регіонах є дуже ризикованими через невизначеність дій уряду, недостатнього дотримання правових норм і погані захищеності прав власності.

Ще однією зовнішньоекономічною загрозою можна вважати незадовільний інвестиційний клімат країн-експортерів і слабкість їх фінансових інститутів. У багатьох нафтовидобувних країнах існуючі закони досить умовні, вони характеризуються «вибірковим» оподаткуванням, що суперечать цивілізованому законодавству. Актуальним для США є також загрози природного характеру, які мають прояв у землетрусах, повенях, сильних вітрах тощо. Так, у 2005 році ураган „Катрина” паралізував нафтопереробну промисловість США, транспортні потоки й інфраструктуру, зосереджені у берегів Мексиканської затоки. Перераховані вище бар'єри заважають інвесторам забезпечити ріст пропозиції вуглеводної сировини незважаючи на постійно зростаючий попит на неї. Отже заходи, які дозволять США мінімізувати існуючі загрози, їх наслідки й посилити енергетичну безпеку в найближчому майбутньому, повинні включати:

- розробку всеосяжної стратегії щодо зміні інвестиційного клімату в нафтовій промисловості;
- будівництво великої кількості танкерів, трубопроводів, нафтоперегінних заводів;
- збільшення податків на імпортований етанол;
- доцільним також, на наш погляд, є створення ефективного системи стратегічного запасу вуглеводної сировини.

Аналізуючи стан енергетичної безпеки інших розвинутих країн, слід зазначити, що майже всі вони є членами Європейського Союзу, а отже стратегія забезпечення енергетичної безпеки єдина. Енергетична політика Європейського союзу переглядається й уточнюється кожні п'ять років. Головною проблемою інтеграційного угруповання є величезна залежність від викопного палива у цілому й зростаюча залежність від поставок палива із зовнішніх джерел зокрема (таблиця 1). ЄС є другим за розміром споживання ресурсів енергоринком, але на відміну від США, країни ЄС вимушені імпортувати всі види вуглеводної сировини.

Уже кілька десятиріч споживання енергії в країнах Євросоюзу росте істотно повільніше, ніж ВВП. Однак, якщо в 1990-ті роки зниження енергоємності ВВП у цілому в ЄС становило в середньому 1,4% на рік (в основному, за рахунок нових членів ЄС), то на початку XXI століття середні темпи зниження енергоємності були нижче 0,5% при збільшенні споживання енергії на 1,4% на рік [3].

Останнім часом у країнах Євросоюзу підсилилося відчуття зовнішньої вразливості, особливо після випадків недопостачання природного газу з Росії в зимовий період 2005-2006, 2006-2007 рр. Підсилилися побоювання відносно погрози використання енергетичних питань як інструмента політичного тиску.

Прогнози Європейської комісії розвитку енергетичної ситуації в ЄС у період до 2030 р. у рамках поточної енергетичної політики ЄС виглядають досить несприятливими й свідчать про необхідність термінової розробки нової енергетичної політики. Великі очікування пов'язані з реалізацією Директиви щодо біопалива, яка повинна призвести до підвищення його частки в транспортному паливі до 2030 р. до 8%. У цілому в сфері кінцевого споживання енергії найбільше (на 58%) виросте попит на електроенергію. При цьому в цей період прийдеться замінити до 60% працюючих сьогодні електростанцій, які відпрацюють свій строк у найближчі десятиліття. У результаті на розвиток електроенергетики ЄС у найближчі 25 років може знадобитися більш ніж 600 млрд. євро інвестицій[3].

Отже, ключовими загрозами енергетичної безпеки Європейського співтовариства є зовнішньополітичні й зовнішньоекономічні, які мають прояв у критичній залежності від імпорту паливних ресурсів, зривах договірних поставок; критичній залежності експорту й імпорту від умов транспортування через території інших країн. Існуючі загрози вимагають консолідованої відповіді й нових скоординованих дій з боку об'єднаної Європи. Основи нової загальної Європейської енергетичної політики повинні опиратися на три головні європейські цілі в енергетиці:

- посилення екологічної стабільності шляхом дій щодо підвищення енергоефективності й використання поновлюваних джерел енергії (підвищення енергоефективності на 20% до 2020 р. і збільшення частки використання поновлюваних джерел енергії до 15% до 2015 р.);
- забезпечення конкурентоспроможності економік країн ЄС і прийнятних для розвитку стабільних умов енергопостачання.
- підвищення надійності зовнішніх поставок, поліпшення балансу джерел енергії, підвищення ефективності системи реагування на кризові ситуації.

Особливої уваги заслуговує система енергетичної безпеки ще одного світового економічного центру – Японії. Низький рівень власної ресурсної бази робить Японію вкрай зацікавленою в зміцненні національної енергетичної безпеки. У самій Японії енергетична безпека є об'єктом пильної уваги уряду, суспільних інститутів, економічних суб'єктів, дослідників. Ця країна — світовий лідер в області технологій енергозбереження, атомної енергетики, енергетичної статистики й інформації. Найважливішим для Японії енергетичним ресурсом, забезпечуючи близько половини її потреб в енергії є нафта. Значення імпорту нафти для японської економіки величезне. По-перше, деякі галузі народного господарства (транспорт, рибальство, сільське господарство, будівництво) не можуть функціонувати без постачання нафтопродуктами. В основному це обумовлене відсутністю альтернативного джерела енергії для мобільних силових установок. По-друге, нафта є ефективною сировиною для нафтохімічної промисловості. По-третє, вслід за змінами цін на нафту формуються ціни на інші енергоносії. Деякі з них безпосередньо прив'язані до „нафтового кошика”. Наприклад, ціни на зріджений природний газ, закуповуваний Японією по довгостроковим контрактах, розраховуються на базі вартості нафтової суміші Japan Crude Cocktail (JCC), яка декларується для митних цілей у японських портах.

Країна з 1998-2008 рр. щорічно імпортує 200-244 млн. т нафти (близько 10% світового імпорту), а добувається на території Японії всього 0,5-0,7 млн. т на рік, таким чином, рівень залежності від імпорту надзвичайно високий — до 99,8% потреб країни в цьому виді палива [7]. Увага, яку уряд Японія приділяє забезпеченню поставок нафти (у тому числі з використанням системи запасів), адекватна ролі цього енергоносія в економічному житті країни.

У японській доктрині щодо забезпечення енергетичної безпеки виділяють три типи заходів: екстрені заходи; превентивні заходи; заходи системного вдосконалення. Найбільший вплив на стан енергетичної безпеки Японії мають зовнішньоекономічні й природні загрози. Відповідно до цього найважливішим елементом забезпечення енергобезпеки є перша група заходів — це екстрені заходи, до яких відноситься стратегічний запас нафти.

Стратегічний запас нафти в Японії складається з двох типів резервів. Основою є державний резерв, який утримується в системі сховищ, розташованих у різних частинах країни. Формування державного резерву нафти почалося в 1978 р. Сьогодні в систему державного резерву входять десять баз сумарним обсягом 40 млн. куб. м, у яких може зберігатися до 251 млн. барр. нафти. Додатково в приватних

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

компаній орендуються ємності обсягом до 20 млн. куб. м. Сховища заповнюються не повністю. При наявності резервних потужностей Японія поступово нарощує запаси цієї категорії: якщо в 2000 р. у системі державного резерву зберігалось 215,1 млн. барр. нафти, то в листопаді 2008 р. — 319,8 млн. барр., що забезпечує потреби Японії при нормальному рівні споживання на 99 днів (для порівняння, стратегічні резерви нафти в США — 37 днів) [6].

Наступним компонентом стратегічного нафтового запасу є запаси підприємств паливно-енергетичного сектору, що акумулюються в обов'язковому порядку. Із січня 2006 р. установлений обов'язковий мінімальний рівень запасів нафти, еквівалентний 70 дням споживання. У цей час рівень запасів цієї категорії становить 275,5 млн. барр., що повинне забезпечувати 85 днів нормального споживання.

При загостренні ситуації в енергетичній сфері запаси підприємств паливно-енергетичного сектору реалізуються в першу чергу. Усього було три періоди, коли Японія прибігала до цих заходів: з березня 1979 р. по серпень 1980 р. (розпал другої нафтової кризи), із січня по березень 1991 р. (захоплення Іраком Кувейту й операція „Буря в пустелі”) і з вересня по грудень 2005 р. (наслідки урагану в США).

Крім стратегічного нафтового запасу є поточні комерційні запаси нафтопродуктів (у сховищах збутової мережі, на автозаправках і т.п.), підтримувані компаніями виходячи з обсягів реалізації й оцінок ринкової кон'юнктури. Обсяг таких запасів оцінюється приблизно в 130 млн. барелів. Компанії зацікавлені в збільшенні комерційних запасів завдяки кредитно-грошовій політиці уряду, який заохочує активність бізнесу в цьому напрямку шляхом надання позик зі зниженою процентною ставкою.

Система стратегічного резерву продовжує розвиватися. У цей час увага японського уряду спрямоване не на нарощування обсягів нафтового запасу в натуральних показниках, а на побудову дійсно ефективної схеми реалізації резервів. Важливі висновки були зроблені в 2005 році після урагану „Катрина”, коли було виявлено слабкі місця системи стратегічного нафтового резерву США, що стало приводом для важливих узагальнюючих висновків:

- масштабні й/або тривалі природні явища можуть зробити стратегічний резерв нафти окремої держави не можливим до використання;
- зусилля окремо взятої країни щодо створення системи нафтового резерву не можуть забезпечити повної енергетичної безпеки цієї країни.

Отже, уряд Японії відповідально підходить до створення системи колективної енергобезпеки в Азіатсько-Тихоокеанському регіоні. Для Японії важливо, щоб у системі скоординованого нафтового резерву брали участь країни зі зростаючим споживанням енергії, у тому числі Індія й Китай. Співробітництво було розпочато із країнами-членами ОЕСР.

Що ж стосується зрідженого природного газу, то у випадку перерви в постачанні Японія може покласти на поточні запаси, що зберігаються на терміналах і еквівалентні 20-30 дням споживання. Отже, система забезпечення енергетичної безпеки Японії базується на розвинутій системі стратегічного резерву. У цей час, завдяки вчасно вжитим заходам щодо формування системи стратегічного резерву, Японія має сумарні запаси нафти, здатні забезпечити нормальне функціонування економіки країни протягом 184 днів. Це найвищий показник забезпеченості штучними запасами нафти у світі.

Найбільшим споживачем енергії з країн, що розвиваються є Китай (15,2% світового енергоспоживання у 2007 році). Зростання економіки й поступове перемищення в Китай обробної промисловості викликали величезні потреби в забезпеченні енергоресурсами. Фактично ріст імпорту нафти став самостійним фактором у розвитку ситуації на світовому ринку. Амбіційне завдання збільшення у чотири рази ВВП Китаю в 2000-2020 р. потребує суттєвої перебудови енергетичного комплексу країни. Енергетичне забезпечення потреб китайської економіки й китайського населення, що обумовило зростаючу взаємозалежність китайської й світової енергетики, уже давно вийшло за межі власних можливостей Китаю. За період 2000-2008 рр. реальний ВВП Китаю збільшився більш ніж у три з половиною рази (що відповідає середньорічному приросту в 8,8%). Попит на енергетичні ресурси, зокрема на нафту, також росте випереджальними темпами: в 2007 р. він збільшився на 4,1% у порівнянні з 2006, в 2008 – на 3,6% і склав 9,6% загальносвітового показника (таблиця 1).

На відміну від інших країн світу, структура споживання енергоресурсів Китаю майже відповідає структурі його виробництва. Виняток складає нафта, споживання якої вдвічі перевищує власне виробництво. Таким чином, однією з головних завдань країни стає забезпечення енергоресурсами, достатніми для підтримки економічного росту й запобігання дефіциту енергії. До 2020 р. КНР буде змушена імпортувати 75% споживаної нафти. Однак донині енергетика КНР стоїть на вугіллі, на частку якого доводиться більше 70% енергетичного балансу країни. Саме нарощування вуглеводобутку забезпечувало високі темпи приросту промислового виробництва країни. Відповідно даним, на енергетику КНР в 2008 році довелось 42,6% світового споживання вугілля, на вугільні ТЭЦ у Китаї доводиться 74% електрогенерації. Видобуток вугілля в 2008 р. сягнув 2,7 млрд. т, що вдвічі перевищило показник 2000 р. [8]. Отже, аналіз сучасного стану енергетики Китаю дозволяє виявити основні загрози енергетичної безпеки країни. Першорядне значення має загроза економічного характеру, що проявляється в неефективному використанні паливних ресурсів. Звідси й загроза надмірно високих цін на паливні ресурси, що призводить різкого підвищення цін та відповідного зниження конкурентоспроможності товарів національного виробництва. Ще однією актуальною для енергобезпеки Китаю загрозою є залежність від імпорту паливних ресурсів, а саме обсягів й надійності імпорту нафти. Країна традиційно імпортує нафту із самих різних регіонів, не віддаючи переваги якимсь певним джерелам. У той же час, до 40% експортного палива в цей час надходить у КНР із Перської затоки, і у випадку загострення відносин з Тайванем стабільне забезпечення енергоносіями виявиться під загрозою.

Тому, ключовими напрямками досягнення енергетичної безпеки є:

- пошук будь-яких джерел енергії в країні й за рубежом. Із цією метою китайці останнім часом усе активніше підбираються до участі в розробках корисних копалин як на своїй, так і на чужих територіях.
- створення стратегічних резерви нафти. Національним комітетом із планування й розвитку, у 2006 році було збудовано сховище з 16 резервуарами. Державні резерви нафти повинні забезпечити безперервне постачання економіки цією сировиною протягом 60 днів, тобто приблизно як мінімум до 40 млн. т.
- енергозбереження. У Китаї усвідомлюють необхідність зусиль, які дозволять країні наблизитися до показників ефективності використання енергії, яких домоглися розвинені країни. Китай планує знизити свою залежність від імпорту нафти до 2020 р. до 35%.
- розвиток виробництва електроенергії. Китай посідає третє місце у світі з виробництва електроенергії. У той же час енерговитрати на одиницю продукції значно перевищують світові, що говорить про низьку економічну ефективність виробництва. За розмірами гідроенергетичного потенціалу (680 млн. кВт) КНР посідає перше місце у світі, але використовується він тільки на 9%. Тому Китай шукає шляхи більш ефективного використання свого гідропотенціалу й споруджує найбільші у світі гідроелектростанції.

Висновки. Досвід формування енергетичної безпеки у багатьох державах світу свідчить про наступне. Промислово розвинуті країни-імпортери енергетичних ресурсів досягнення енергетичної безпеки пов'язують із забезпеченням надійності та диверсифікованості постачань енергоресурсів, впровадженням нових технологій, щодо зниження залежності від імпорту енергоносіїв та забезпечення безпеки енергетичної інфраструктури. Найбільші країни, що розвиваються енергобезпеку вбачають у можливості задоволенні стрімко зростаючого попиту на енергоносії, які імпортуються; диверсифікації джерел постачань; забезпечення базової потреби населення в енергоресурсах; впровадження нових технологій енергозбереження та фінансування розробки власних джерел енергоносіїв. Так, більшість країн світового співтовариства приділяє енергетичним проблемам, реформуванню у енергетичній галузі і виробленню адекватної енергетичної стратегії першорядну увагу, намагаючись узгодити національні інтереси із сучасними тенденціями щодо забезпечення глобальної енергобезпеки.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Белова М. Энергетическая политика США / М. Белова // Экономическое обозрение. – 2006. - №4. – с.25-31
2. Быкова Е. Анализ тенденций изменения индикаторов энергетической безопасности Молдовы за 1990-2005 [Электронный ресурс] / Е.В.Быкова // Проблемы региональной энергетики. – 2006. - № 1. – Режим доступа до журн: http://ieasm.webart.md/contents_ru/?volume_id=3
3. Грицкевич И. „Зеленая книга ЕС” – новые направления действий / И. Грицкевич// Экономическое обозрение. – 2006. - №4. – с.36-41

ПРОБЛЕМЫ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА МЕЖДУ СТРАНАМИ ЮГО-ВОСТОЧНОЙ ЕВРОПЫ В РАМКАХ ЧЕРНОМОРСКОГО ЭКОНОМИЧЕСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА И ГУАМ

4. Земляний М.Г. До оцінки рівня енергетичної безпеки. Концептуальні підходи / М.Г.Земляний // Стратегічна панорама. – 2009. - № 2. – С. 56-64.
5. Микитенко В. На чому базується енергетична безпека держави / В. Микитенко// Вісник НАН України. – 2005. - № 3. – с.41-46
6. Полищук А. Как Япония обеспечивает свою энергобезопасность / А. Полищук // Мировая энергетика. – 2009. - № 2
http://www.worldenergy.ru/doc_20_57_2982.html
7. BP Statistical Review of World Energy 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу до звіту: www.bp.com/liveassets/bp_internet/globalbp/globalbp_uk_english/reports_and_publications/2008.pdf
8. Key world energy statistics 2009 [Електронний ресурс] / International energy agency. – Paris. – 2009. – 80 p. - Режим доступу до звіту: <http://www.worldenergyoutlook.org/>

РЕЗЮМЕ

У статті розглянуто системи енергетичної безпеки країн-найбільших споживачів енергетичних ресурсів, виявлено існуючі загрози та визначено напрями її посилення.

Ключові слова: енергобезпека, енергоресурси, світовий ринок

РЕЗЮМЕ

В статье рассмотрены системы энергобезопасности стран-крупнейших потребителей энергетических ресурсов, выявлены существующие угрозы и определены направления ее усиления.

Ключевые слова: энергобезопасность, энергоресурсы, мировой рынок

SUMMARY

The systems of energysafety of the countries-largest users of power resources are considered in the article, existent threats are exposed and directions of its strengthening are certain.

Keywords: energysafety, power resources, the world market

ВИЗНАЧЕННЯ ВПЛИВУ НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ ПРАЦІ НА ІНТЕНСИВНІСТЬ ТРУДОВИХ ПОТОКІВ

Муромець Н.С., к.е.н., доц. кафедри управління персоналом і економіки праці, Донецького національного університету

Постановка проблеми. Сучасні економічні тенденції обумовили те, що світова економічна криза не оминула вітчизняний ринок праці, для якого деякий час характерними будуть такі процеси, як зниження загального розміру зайнятості і зростання безробіття, різке зростання диференціації в оплаті праці, вивільнення робочої сили з державних підприємств і організацій у зв'язку зі спадом виробництва. Відбувається інтенсивний перерозподіл кадрів між галузями і секторами економіки з високим рівнем добровільної текучості. Тому для забезпечення ефективного функціонування вітчизняного ринку праці слід чітко розуміти принципи управління і формування трудових потоків.

Аналіз останніх досліджень. Еволюція досліджень в області руху населення й трудових ресурсів привела до виникнення об'єктивної необхідності комплексного підходу щодо регулювання процесів руху працівників. Ці проблеми знайшли відображення в роботах Н.О.Аїтова, І.С. Безрукова, Б.Д. Бреєва, Л.М. Данилова, Т.І. Заславської, В.Г. Костакова, А.Є.Котляра, В.П. Крюкова, І.С.Маслової, В.С.Немченко, Л.Л.Рибаківського, О.В.Староверова, Л.С.Чижової і інших авторів. Питанням вивчення проблем розвитку ринку праці приділяли увагу багато вчених, однак, питанням регулювання інтенсивністю трудових потоків на внутрішніх ринках праці за умов дослідження впливу на них націона залишаються малодослідженими.

Метою статті є розробка концептуальних підходів щодо управління інтенсивністю трудових потоків під впливом факторів національного ринку праці і посилення глобалізації світової економіки, а також обґрунтування принципів формування трудових потоків як складових логістичних потоків при утворенні логістичних ланцюгів галузевого, регіонального, народногосподарського і світового масштабів.

Результати дослідження. На процес функціонування трудових потоків та рівень їх інтенсивності на рівні окремих підприємств суттєвий вплив здійснює сучасний стан національного ринку праці. Слід визнати, що за період 2007-2008 рр. на ринку праці України відбулися суттєві зміни щодо економічної активності населення працездатного віку: збільшення рівня економічної активності з 71,7% до 72,3% населення відповідного віку; збільшення рівня зайнятості з 66,7% до 67,3% населення відповідного віку; зменшення обсягів самостійної зайнятості – на 7,2; зростання кількості безробітного населення (за методологією МОП) на 0,5% ; зростання кількості працівників які: переведені з ініціативи адміністрації на скорочений графік роботи – в 2,4 рази; знаходились в адміністративних відпустках з ініціативи адміністрації – на 41,8%; збільшення кількості працівників, які вчасно не отримали заробітну плату – у 3,1 рази та інші. За даними вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності середньомісячна чисельність економічно активного населення віком 15–70 років у 2008р., порівняно з 2007р., збільшилась на 0,3% і становила 22,4 млн. осіб, з яких 21,0 млн.осіб або 93,6% були зайняті економічною діяльністю, а решта 1,4 млн.осіб – відповідно до методології Міжнародної організації праці (МОП) класифікувались як безробітні (рис.1).

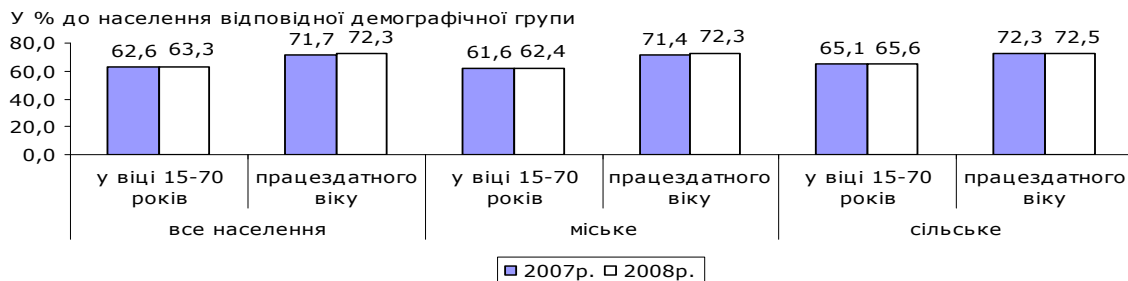

Рис. 1 Рівень економічної активності населення віком 15–70 років у 2007–2008рр.

Незважаючи на стрімке зростання безробіття серед населення працездатного віку в останньому кварталі 2008р., рівень безробіття (за методологією МОП) в середньому за 2008р. порівняно з 2007р. не змінився та склав 6,9%. Зростання цього показника спостерігалось серед жінок, на відміну від чоловіків, та серед сільського населення ніж серед міського населення (рис.2.2.).